

Sámi allaskuvla
Sámi University College

OAHPPOPLÁNA

SÁMEGIELLA JA SÁMI GIRJJÁLAŠVUOHTA 2

Bachelorgráda 2. oassi
30 oahppočuoggá

Sámi allaskuvlla oahppostivra dohkkehan 30.1. 2008 áššis OS 01/08.

Gielladieđagoađi jodiheaddji dohkkehan SAM 105 mearrádusnotáhtain DOS ášši 99/11 vuodul 27.4.2012.

Dutkan –ja oahppostivrra sadjásaš jodiheaddji dohkkehan ođastemiid 7.1.2013

OASSI I OPPALAŠ DIEĐUT

1. OAHPPPOVTTADAGA NAMMA

Sámegiella ja girjjálašvuohta 2, bachelorgráda 2. oassi
Samisk språk og litteratur 2, bachelorgrad modul 2
Sámi language and literature 2, bachelor degree module 2

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

- **OAHPPPOVTTADAGA KODA:** BASA 2
- **VIIDODAT:** 30 oahppočuoggá
- **OAHPU LÁGIDEAPMI:** Ollesáiggis dahje oasseáiggis luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje neahttadoarjjaoahpahussan

Sámi giella ja girjjálašvuohta 2 lea juhkkajuvvon golmma oahppoovttadahkii dehege kursii, main juohke kursa lea 10 oahppočuoggá. Dát oahppoovttadagat leat:

- SAM 104 Davvisámegiela cealkkaoahppa
- SAM 105 Sámi girjjálaš mitalanárbi ja dan oktavuoha teáhterii ja filbmii
- SAM 110 Sámegiella njálmmálaš ja čálalaš giellan

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Sámegiela ja sámi girjjálašvuođa bachelorprográmma bákkolaš oassi.
Oahppu sáhtá dohkkehuvvot doarjjafágan/válljenfágan maid eará bachelorprográmmain.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Dábálaš sisabeassangáibádusat alitoahpahussii. Sisabeassanvuođđu sáhtá leat juogo oppalaš lohangelbbolašvuohta (čáđahan joatkkaskuvlla/logahaga) dahje realangelbbolašvuohta. Lassin galgá sámegiela máhttu vuosttaš- dahje nubbingiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji (omd. sámegiela lohkanbadjeoahppu). Studeanttas lea maid vejolašvuohta duođaštit iežas sámegiela lohangelbbolašvuođa sierra giellageahččaleami bokte.

Dasa lassin sisabeassaneaktun lea BaSá 1 kursagáibádusat dahje vástideaddji oahppu.

5. OAHPAHUSGIELLA

Oahpahus lea dábálaččat sámegillii. Dasa lassin studeanta berre bastit lohkat maid engelasgielat teavsttaid.

6. SISDOALLU

Oahppu čieknuda sámegiela ja sámi girjjálašvuođa vuosttaš oasi fágateorehtalaš ja geavatlaš dieđuid ja dáidduid. Dasa lassin teoriijavuođđu ja fágaperspektiiva viiddiduvvojit nu, ahte studeanta nanne systemáhtalaš dieđuid gielas ja teavsttain. Oahpu čádaheapmi addá studentii viidáset oainnu sámi girjjálašvuođas, davvisámegiela cealkkaoahpas, suomaniin ja čállingielas.

7. OAHPPANJOKSOSAT

Máhttu ja diehtu

Oahpu maŋŋá studeanta

- dovdá davvisámegiela cealkkaráhkadusa prinsihpaid, deháleamos cealkkaoahpalaš doahpágiid ja tearpmaid
- dovdá sámi muittašangirjjálašvuođa, teáhtera ja filmma ja daid dutkama vuodđoáššiid
- dovdá davvisámegiela suopmaniid ja daid gaskasaš erohusaid
- dovdá dábáleamos teakstašlájaid ja davvisámegiela gielladikšuma vuodđoáššiid

Gálggat

Oahpu maŋŋá studeanta

- máhttá geavahit cealkkaoahpalaš doahpágiid ja tearpmaid gihpuid ja cealkágiid analyseremis
- máhttá heivehit oahpahuuvon teorijaid girjjálašvuođa, teáhtera ja filmmaid guorahallamii
- máhttá čilget davvisámegiela suopmaniid gaskasaš erohusaid
- máhttá gárggiidahttit iežas čállindáiddu ja gáhttet sámegeiela

Oppalaš gelbbolašvuohtha

Oahpu maŋŋá studeanta

- diehtá mo sámegeiela cealkkaoahpa sáhttá govvidit ja čilget vuđoleappot ja eará láhkai go mii dábálaš skuvlaoahppogirjjiin lea čilgejuvvon
- bastá suokkardit girjjálašvuođa, teáhtera ja filmma mearkkašumi sámi kultuvrii
- dovdá davvisámegiela suopmanvariašuvnna oarjjil nuorttas ja siseatnamis mearragáddái
- lea diđolaš giellageavaheaddji sámegeiela čáledettiinis

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahpahan- ja oahppanvuogit bohtet ovdan guđege oahppoovttadaga oahppoplánas. Dábálaš oahppanaktivitehtat sáhttet leat omd. logaldallamat, seminárat, joavkobarggut, bagadallamat, čájeheamit, geahččaladdamat, oahppomátkkit ja nu ain viidáseappot. Studeantta iežas bargu lea guovddážis oahppamis.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Gáibádusat beassat eksámenii čilgejuvvojit guđege oahppoovttadaga oahppoplánas. Dábálaččat buot geatnegahttojuvvon barggut galget leat čađahuuvon ovdalگو studeanta beassá eksámenii. Sámegeiela ja sámi girjjálašvuođa studeanttas vurdojuvvo, ahte son čállá sámegeiela giellaoahpalaččat riehta.

10. EKSÁMEN

Eksámenvuogit čilgejuvvojit guđege oahppoovttadaga oahppoplánas. Dábálaš eksámenat leat čálalaš, njálmmálaš ja ruovttueksámenat.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA/FÁTTÁ?

Privatisttain ii leat vejolaš váldit dán oahpu, geahča muđui U/A lága § 3-8 (2).

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čjuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogá dahkii ja dasa makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraportta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Lohkanmearri bohtá ovdan guđege oahppoovttadaga oahppoplánas.

OASSI II OAHPPPOOVTTADAGAT

1. OAHPPPOOVTTADAGA NAMMA

Sámegillii: Davvisámegiela cealkkaoahppa

Dárogillii: Syntaks i nordsamisk

Eangalasgillii: Syntax in North Sámi

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

- **OAHPPPOVTTADAGA KODA:** SAM 104
- **VIIDODAT:** 10 oahppočuoggá
- **OAHPU LÁGIDEAPMI:** Dábálaččat luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje neahttadoarjjaoahpahussan.

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Oahppoovttadat gullá sámegiela ja sámi girjjálašvuoda bachelorgráda nuppi oassái, man koda lea BASA 2.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Dábálaš lohkanegbbolašvuoha dahje realagelbbolašvuoha. Sisabeassaneaktun leat maiddá BASA 1 kursagáibádusat dahje vástideaddji oahppu.

5. OAHPAHUSGIELLA

Dábálaččat sámegiella. Dasa lassin studeanta berre bastit lohkat maid engelasgielat teavsttaid.

6. SISDOALLU

Davvisámegiela cealkkaoahppa guorahallá davvisámegiela cealkkaráhkadusa ja -mearkašumi. Guovddážiis lea cealkkaosiid čilgen, daid ráhkadusat ja mo dat laktásit oktii gihppun, cealkkan ja dajusin. Árbevirolaš skuvlaoahppogirjjiid čilgenvugiid lassin gullá dán fáddái maiddá oahpásmuvvat sámegiela ođđaset fágagirjjálašvuoda čilgenmálliide.

7. OAHPPANJOKSOSAT

SAM 104 manjá studeanta

- máhtta govvidit ja čilget sámegiela cealkkaoahpa vuđoleappot go dábálaš skuvlaoahppogirjjiin
- máhtta govvidit ja čilget sámegiela cealkkaoahpa eará láchkai go dábálaš skuvlaoahppogirjjiin

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahpahuš lágiduvvo sihke logaldallamin ja semináran main vurdojuvvo ahte studeanttat oassálastet aktiivvalaččat. Sohppojuvvon bagadallandiimmuin studeanttat ja oahpaheaddji guorahallet ovttas fágalaš áššiid.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Kurssa áigge galget buohkat čállit guokte barggu mat guđđojuvvojit árvvoštallamii. Vuosttaš bargu lea oktagaslaš bargu mas galgá vástidit oahpaheaddji addin gažaldagaide. Nubbi bargu sáhtá leat joavkobargu (eanemustá golbma studeantta) mas studeanttat besset ieža válljet fáttá maid dasto oahpaheaddji dohkkeha. Dát bargu ovdanbuktojuvvo oktasaš semináras. Guktot geatnegahtton barggut galget leat dohkkehuvvon ovdal go studeanta beassá eksámenii. Sámegeiela ja sámi girjjálašvuoda studeanttas vurdojuvvo, ahte son čállá sámegeiela giellaoahpalaččat riehta.

10. EKSÁMEN

Lágiduvvon oahpahuš ja lohkanmearri leat vuodđun njealjediibmosaš čálalaš eksámenii. Eksámen árvvoštallojuvvo ECTS vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolimus ceavzinárvosátni. F árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán. Muđui čujuhuvvo Sámi allaskuvlla eksámen- ja loahpalaš árvvoštallama njuolggadusaide.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA/FÁTTÁ?

Privatisttain ii leat vejolaš váldit dán oahpu, geahča muđui U/A lága § 3-8 (2).

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii ja dasa makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraportta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Guttorm, Vesa (1998): Relatiivacealkagat ja daid gaskavuohhta muhtin eará oalgecealkagiiguin. – *Giellačállosat III*. Dieđut 1/1998. Doaim. Vesa Guttorm. Sámi instituhtta. Guovdageaidnu. S. 13–27. (15 s.)

Helander, Nils Øivind (1994): Vearbbaid syntávssalaš biras. – *Giellačállosat II*. Dieđut nr. 2. Guttorm, Vesa – Helander, Nils Øivind – Kemi, Kjell. Sámi instituhtta. Guovdageaidnu. S. 17–31. (15 s.)

Helander, Nils Øivind (1998): Giellaoahpaid ja dutkosiid kásusčilgehusat. – *Giellačállosat III*. Dieđut 1/1998. Doaim. Vesa Guttorm. Sámi instituhtta. Guovdageaidnu. S. 49–58. (10 s.)

Magga, Ole Henrik (2002): Muhtun čuolmmat sámi cealkkaoahpas. – *Hástalusat*. Sámegiela ja sámi girjjálašvuoda njealját dutkan- ja bagadansymposia raporta. Sámi dieđalaš áigečála 1/2002. Ijäs, Johanna (doaim.). Sámi allaskuvla – Sámi Instituhtta – Romssa universitehta Sámi dutkamiid guovddáš. S. 59–69. (10 s.)

Magga, Ole Henrik (2004): Veahkkevearbaid guossis fas. – *Juho-Niillasa 70-jagi beaivái*. Sámi dieđalaš áigečála 1/2004. Doaimmaheaddjit Inger Marie Gaup Eira, Johanna Ijäs ja Ole Henrik Magga. Sámi allaskuvla – Sámi instituhtta – Romssa universitehta Sámi dutkamiid guovddáš. S. 54–67. (14 s.)

Sammallahti, Pekka (2005): *Láidehus sámegiela cealkkaoahpa dutkamii*. Davvi Girji. Kárašjohka. S. 1–8, 19–59, 83–106, 201–211. (84 s.)

1. OAHPPOOVTTADAGA NAMMA

Sámegillii: Sámi muitalanárbi ja dan oktavuoha teáhterii ja filbmii

Dárogillii: Samisk fortellertradisjon i lys av teater og film

Eangalagillii: Sámi story telling and reminiscence literature and their connection to the theatre and film

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

- **OAHPPOVTTADAGA KODA:** SAM 105
- **VIIDODAT:** 10 oahppočuoggá
- **OAHPU LÁGIDEAPMI:** Luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje DGT-oahpahussan ja čuovvut Beaivváš Sámi Našunála Teáhtera čájálmashárjehusaid.

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Oahppu lea geatnegahttojuvvon oassin sámegiela ja sámi girjjálašvuoda bacheloroahpuin. Oahppu sáhtta leat oassin eará bachelorprográmmain. Dát lea ođđa ovttadat Sámegiela ja sámi girjjálašvuoda bachelorprográmmas, mii buhte ovddeš SAM 107 -oasi.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Dábalaš sisabeassangáibádusat alitoahpahussii. Sisabeassanvuodđu sáhtta leat juogo oppalaš lohangelbbolašvuoha (čadahan joatkkaskuvlla/logahaga) dahje realagelbbolašvuoha. Lassin galgá sámegiela máhttu vuosttaš- dahje nubbingiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji (omd. sámegiela lohkanbadjeoahppu).

5. OAHPAHUSGIELLA

Davvisámegiella.

6. SISDOALLU

Studeanta oahpásmuvvá sámi muittašangirjjálašvuhtii, historjá-biográfalaš girjjálašvuođa ja vuostáiváldima dutkamii. Studeanta suokkarda, mainna lágiin girjjálašvuohta, teáhter ja filbma sáhttet leat čatnagasas nuppiidasaset.

7. OAHPPANJOKSOSAT

Máhttu ja diehtu

Oahpu maŋŋá studeanta

- lea háhkan vuodđodieđuid, mat gusket sámi muittašangirjjálašvuhtii, teáhterii ja filbmii ja daid dutkamii.
- dovdá biográfalaš girjjálašvuođadutkama ja vuostáiváldima (resepsuvnna) dutkama iešvuođaid.
- dovdá teáhtera, drámagirjjálašvuođa ja filmma vuodđoiešvuođaid.
- dovdá sátnedáidaga árvvoštallama vuodđoprinsihpaid.

Gálggat

Oahpu maŋŋá studeanta

- máhtá heivehit oahpahuvon teorijaid girjjálašvuođa guorahallamii.
- bastá čilget teáhtera, drámagirjjálašvuođa ja filmma gaskavuodaid ja erohusaid ja máhtá geavahit heivvolaš teorijaid vuostáiváldima dutkamii.
- bastá geavahit muhtun árvvoštallanreaidduid girjjálašvuođa, teáhtera ja filmma árvvoštallamii.
- máhtá hábmet relevántta čuolmmaid ja čoavdit daid ákkastallamiiguin iežas fágáčállosiin dahje njálmmálaš ovdanbuktimiin.

Oppalaš gelbbolašvuohta

Oahpu maŋŋá studeanta

- máhtá geavahit girjjálašvuođa, teáhtera ja filmmaid dutkamii guoski doahpágiid, teorijaid ja fágalaš materiála njálmmálaš ja čálalaš ovdanbuktimis.
- máhtá ohcat ja árvvoštallat girjjálašvuođa fágalaš gállduid ja čujuhit daidda.
- bastá suokkardit girjjálašvuođa, teáhtera ja filmma mearkkašumi sámi kultuvrii.

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahppanvuohkin leat logaldallamat, DGT-luohkkálatnjaoahpahuš, filmmaid geahččan ja daid árvvoštallan ja teáhtergalledeamit. Áigeovdilis sámi čájálmasteavsttaid analyseren ja dulkon ja /dahje čájálmashárjehusaid čuovvun ja vejolašvuođaid mielde gárvves čájálmasaidda árvvoštallan.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Oahppu vuodđuduvvá proseassaide ja studeanttaid ovttasbargui. Danne gáibiduvvo aktiivvalaš oassálastin logaldallamiidda ja hárjehusaide. Studeanta guorahallá iežas oahppanproseassa miehtá oahpu ja čállá dan vuodul oahppanbeaivegirjji, mii lea loahpalaš árvvoštallama vuodđun.

Fágaoahpaheaddji dohkkeha bargguid ja oassálastimiid, mat leat dasto eksámenii beassama eaktun. Sámegeiela ja sámi girjjálašvuoda studeanttas vurdojuvvo, ahte son čállá sámegeiela giellaoahpalaččat riehta.

10. EKSÁMEN

Oktagaslaš 8–10-siidosaš oahppanbeaivegirji, mas studeanta guorahallá iežas fágalaš máhtu ja oahppanproseassa. Oahppanbeaivegirji galgá leat gárvis guokte vahku maŋŋá, go oahpahuš nohká. Árvosátni addojuvvo ECTS-vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolimus árvosátni. Árvosátni F mearkkaša, ahte ii leat ceavzán.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA/FÁTTÁ?

Privatisttain ii leat vejolašvuhta váldit oahpu, dasgo oahppan eaktuda searvama oahppanproseassaide. Geahča muđui U/A lága § 3-8 (2).

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čjuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinnjuolggadusaide, ja makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain leat árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraortta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Gaski, Harald (2005): Čáppa vai fága?-muhtun čuoggát fágagirječállima historjái. *Sámis. Sámi čálakultuvrralaš áigečála*. Nr. 1. S. 5-8. (4 s.) Fidnemis maiddá elektrovnnalaččat: <http://www.samifaga.org/samis/samis1.pdf>.

Gaski, Harald 2011–2012: Dan maid čalbmi ii oainne – Johan Turi čállima ja dáidaga renoamášvuhta. *What the eye can't see: On Johan Turi's subtle truth-telling in his images and art. Sámi dieđalaš áigečála 2, 2011 ja 1, 2012*. <http://site.uit.no/aigecala/2011-2-2012-1/>. S. 113–132. (20 s.)

Hætta, Lars - Bær, Anders (1982): *Muitalusat*. Universitetsforlaget. (123 s.)

Hamsun, Knut 1911 (2009): Imašleamos čálus maid sápmelaš leš goassige dahkan. Harald Gaski jorgalan ja ráhkadan introdukšuvnna. – *Sámis. Sámi čálakultuvrralaš áigečála*. Nr. 5. S. 29–35. (6 s.). Fidnemis maiddáí elektrovnnalaččat: <http://www.samifaga.org/samis/samis5.pdf>.

Hirvonen, Vuokko (1999): *Sámeeatnama jienat. Sápmelaš nissona bálggis girječállin*. DAT. S. 73–82. (9 s.)

Hirvonen, Vuokko 2011–2012: “Muitalus Sámi eatnama dovdameahttun elliid birra” – girječállli Johan Turi kolonialismma geavadiid árvvoštallin. *The unknown animals of Sápmi – Johan Turi as a critic of colonialism. Sámi dieđalaš áigečála 2, 2011 ja 1, 2012*. <http://site.uit.no/aigecala/2011-2-2012-1>. s. 7–24. (18 s.)

Kjølaas, Per Oskar (1998): Lars Jacobsen Hætta. Vuostálasti ja biibaljorgaleaddji. Girjjiis: Keskitalo, Alf Isak (doaimm.): *Guovdageainnu suohkangirji. Kautokeino sognebok*. Guovdageainnu suohkan. Kautokeino kommune. S. 704–750. (46 s.)*

Koskela, Lasse ja Rojola, Lea (1997): *Lukijan Abc-kirja. Johdatus kirjallisuuden nykyteorioihin ja kirjallisuudentutkimuksen suuntauksiin*. Tietolipas 150. SKS, Helsinki. S. 15–31 ja 100–115. (36 s.)

Dahje

Nilsen Berseth-Romøren-Tønnesen Seip-Wiland (1998): Veier til teksten. Litteraturteori og analysepraksis. 2. opplag. Landslaget for norskundervisning (LNU) og Cappelen Akademisk Forlag. S. 13–25 ja 53–89. (49s.)

Lehtola, Veli-Pekka (2007): *Muitaleaddjiid manjšboahhtit. Beaivváš Sámi Teáhter historjá*. Publications of the Giellagas institute 11. Oulu universitehta: Giellagas-instituhtta. S. 9–30 ja 175–197. (46 s.)

Lehtola, Veli-Pekka 2011–2012: Johan Turi – sámiiid iežaset etnográfá? *Johan Turi – an ‘insider’ ethnographer of the Sami? Sámi dieđalaš áigečála 2, 2011 ja 1, 2012*. <http://site.uit.no/aigecala/2011-2-2012-1/>. S. 85–97. (13 s.)

Turi, Johan 1910 (2010): *Muitalus sámiiid birra*. – Mikael Svonni (doaim.) SÁMIacademica Nr 3. ČálliidLágádus, Karasjok. S. 10–165 ja 185–198, (169 s.)

Valkeapää, Nils-Aslak (1989): *Boares nauti*. DAT. S. 10–67. (57 s.) ja oahpásmuvvan Johan Turi ja Emilie Demant gaskasaš breavastallamii. (Sullii 20 s.)

Zorgdrager, Nellejet (1997): *Det rettferdiges strid Kautokeino 1852. Čoahkkáigeassu*. Vett&Vite. Norsk Folkemuseums samiske samlinger. (maiddáí girjjiis: Keskitalo, Alf Isak (1998): *Guovdageainnu suohkangirji. Kautokeino sognebok*. S. 1120–1134. (15 s.)*

Filmmat

Gaup, Nils (2008): *Kautokeino-opprøret*. Borealis/Rubicon.

Skaltje, Maj-Lis (2005): *Johan Turi - Guovžabivddus čállin*. SVT Sápmi.

Eará

Beaivváš Teáhtera áigejuovdilis teáhterčájálmasa giehtačállosa lohkan, guorahallan ja čájálmashárjehusa(id) čuovvun.

*=sierra čoakkáldat; vuovdimassii ovdakantuvrras.

1. OAHPPOOVTTADAGA NAMMA

Sámegillii: Sámegeiela njálmmálaš ja čálalaš giellan

Dárogillii: Nordsamisk som muntlig og skriftlig språk

Eangalasgillii: Spoken and written North Sámi

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

- **OAHPPOVTTADAGA KODA:** SAM 110

- **VIIDODAT:** 10 oahppočuoggá

- **OAHPU LÁGIDEAPMI:** Dábálaččat luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje neahttadoarjjaoahpahussan

Sámegiella njálmmálaš ja čálalaš giellan lea juhkkovuvvon guovtti oassái, main goabbáge oassi lea 5 oahppočuoggá:

SAM 110.1 Davvisámegiela suopmanat

SAM 110.2 Davvisámegiela čállin ja gielladikšun

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Oahppoovttadat gullá sámegiela ja sámi girjjálašvuoda bachelorgráda nuppi oassái, man koda lea BASA 2. SAM 110 lea ođđa ovttat Sámegeiela ja sámi girjjálašvuoda bachelorprográmmas, mii buhtte ovddeš SÁM 103 -oasi.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Dábálaš lohkan gelbbolašvuota dahje realgelbbolašvuota. Sisabeassaneaktun leat maiddá BASA 1 kursagáibádusat dahje vástideaddji oahppu.

5. OAHPAHUSGIELLA

Dábálaččat sámegiella. Dasa lassin studeanta berre bastit lohkat maid engelasgielat teavsttaid.

6. SISDOALLU

Suopmanoasis studeanta oahpásmuvvá deatalaš erohusaide sámegielaid gaska ja oažžu čielga gova davvisámegiela suopmanvariašuvnnas sihke oarjjil nuorttas ja siseatnamis mearragáddái.

Čállin ja gielladikšun -oasis studeanta oahpásmuvvá iešguđetlágan teakstašlájaid ja gielladikšuma vuoddoáššiide ja ulbmiliidda.

7. OAHPPANJOKSOSAT

SAM 110.1 maŋŋá studeanta

- máhtta čilget davvisámegiela suopmaniid ja daid gaskasaš erohusaid

SAM 110.2 maŋŋá studeanta

- dovdá dábálaš teakstašlájaid ja daid iešvuodaid
- dovdá davvisámegiela gielladikšuma dábáleamos hástalusaid
- máhtta gárggiidahttit čállindáidduidis gielladikšuma perspektiivvas
- máhtta geavahit veahkkeneavvuid degomat sátnegirjjiid, sátnelisttuid, giellaoahpaid ja elektrovnnalaš veahkkeneavvuid sámegiela čállimis

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahppan dáhpáhuvvá logaldallamiid, joavkobargguid, hárjehusaid, semináraid ja bagadallamiid bokte.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Studeanttain gáibiduvvo aktiivvalaš oassálastin oahpahussii. Dasa lassin SAM 110.2 -oassái gullet guokte geatnegahttojuvvon barggu mat galget leat dohkkehuvvon ovdalgo studeanta beassá eksámenii.

Sámegiela ja sámi girjjálašvuoda studeanttas vurdojuvvo, ahte son čállá sámegiela giellaoahpalaččat riehta.

10. EKSÁMEN

SAM 110.1: Juohke studeanta transkribere sullii 2 minuvtta muhtun davvisámi suopmanis. Dat ii galgga leat studeantta iežas hállangiella. Studeanta oažžu ieš báddet teavstta dahje oažžu luoikkas báddejuvvon teavstta oahpaheaddjis. Transkripšuvdna galgá leat juogo fonehtalaš dahje fonologalaš hámis. Barggu nubbin oassin galgá leat sullii 2-3 siidosaš mašiinnain čállojuvvon čilgehus teavstta suopmandovdomearkkain. Eksámenbargu árvoštallojuvvo bustávvaárvosániiguin A–F.

SAM 110.2: Njealjediibmosaš čálalaš eksámen.
Eksámen árvoštallojuvvo bustávvaárvosániiguin A–F.

SAM 110 loahpalaš árvosáni duddjoba SAM 110.1 ja SAM 110.2 oktii, nu ahte goappáge deaddu lea 50 %. Árvosátni addujuvvo ECTS-vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja F lea vuolimus árvosátni. Árvosátni F mearkkaša, ahte ii leat ceavzán.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA/FÁTTÁ?

Privatisttain ii leat vejolaš váldit dán oahpu, geahča muđui U/A lága § 3-8 (2).

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii ja dasa makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvoštallojuvvo studeantaárvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraportta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

SAM 110.1 Davvisámegiela suopmanat

Eira, Inger Marie Gaup (2003): *Giella vákkis vággái*. Dieđut 2-2003. Guovdageaidnu, Sámi Instituhtta. S. 44–56. (12 s.)

Henriksen, Marit Breie (2002): Mearrasámegiella dutkanfáddán. *Sámi dieđalas áigecála* 1-2002. Guovdageaidnu/Romsa, Sámi allaskuvla, Sámi instituhtta, Romssa universitehta Sámi dutkamiid guovddáš. S. 79–86. (7 s.)

Jernsletten, Nils (2000): *Davvisámi suopmanat*. Romsa, Romssa Universitehta. S. 3–75. (72 s.)

Sammallahti, Pekka (1998): *The Saami languages*. Kárášjohka, Davvi Girji. S. 1–20. (19 s.)

Lohkanmearrái gullet maiddá logaldalli logaldallamat ja oahppomateriála (mángejuvnon suopmanteavsttat, oktiigeasut jnv.). Fágaoahpaheadji dohkkehemiin sáhtta studeanta lonuhit artihkkaliid ja girjjiid sadjái vástideaddji artihkkaliid ja/dahje girjjiid.

SAM 110.2 Davvisámegiela čállin ja gielladikšun

Lohkanmearrái gullet maiddá logaldalli logaldallamat ja oahppomateriála mii lea juhkkjuvnon diimmuin.

Čállinrávvagat s. 33–88 <http://www.samit.no/callinravvagat.pdf>. (56 s.)

Nickel, Klaus Peter ja Sammallahti, Pekka (2011): *Nordsamisk grammatikk*. Karasjok, Davvi Girji. S. 7–222 (216 s.)

Magga, Tuomas (1998): Adnogo giellagáhtten? – Vesa Guttorm (doaim.): *Giellačállosat III* s. 68–75. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta (8 s.)

Vuolab-Lohi, Káre (2012): *Sojahanoahppa*. Oahpahusmággus. Oulu universitehta (69 s.)

Vuolab-Lohi, Káre (2008): *Giellagáhttenrávvagat*. Oahpahusmággus (38 s.)

Vuolab-Lohi, Káre (2007): “Máilmmi alladeamos olmmoš” – Sámegeiela giellagáhttema mánggalágan hástalusat. – Jussi Ylikoski ja Ante Aikio (doaim.): *Sámit, sánit, sátnehámit. Riepmočála Pekka Sammallahtii miessemánu 21. beaivve 2007* s. 423–429. Suomalais-Ugrilaisen seuran toimituksia= Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 253. Helsinki, Suomalais-Ugrilainen Seura (7 s.)
http://www.sgr.fi/sust/sust253/sust253_vuolablohi.pdf

VEAHKKENEAVVUT ja –LOHKAMUŠ

Aikio, Samuli (1994): Vierissániid heiveheapmi sámegillii. Adjektiivvat. – *Tearbmasymposia raporta* s. 27–33. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Aikio, Samuli (1994): Oanádusat. – *Tearbmasymposia raporta* s. 9–25. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Berg, Thor-Magne ja Holmberg, Veikko (1998): *Amma mis nie! Giellahárjehusat* s. 9–82. Iđut

Guttorm, Gunvor ja Labba, Solveig (2008): *Ávdnasis duodjin. Dipmaduodjesánit*. Guovdageaidnu, Dat

Guttorm, Inga 1982: *Girjelohkki sátnelistu*. [Deatnu], Jår' galæd'dji Å/S

Hætta, Inga Laila ja Skarvik, Inga Hætta (doaim. Johanna Ijäs) (1997): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Sámi-suoma-sámi ruovttudoallosátnegirjjáš*. Guovdageaidnu, Sámediggi

Helander, Nils Øyvind (1992): *Hárjehusat* s. 7–13, 48–53. Sámi Áigi

Helander, Nils Øyvind (1994): Suorggádusaid oassi ođđa sániid ráhkadeames. – *Tearbmasymposia raporta* s. 1–8. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Helander, Nils Øyvind (1997): *State Languages as a Challenge to Ethnicity in the Sami Land*. Northern Minority Languages: Problems of Survival. *Senri Ethnological Studies* 44/1997. S. 147–159.

Itkonen, Terho ja Maamies, Sari 2011: *Uusi Kielipias*. Tammi, Helsinki. S. 9–96.

Kåven, Brita, Johan Jernsletten, Ingrid Nordal, John Henrik Eira ja Aage Solbakk (1995): *Sámi-dáru sátnegirji*. Kárášjohka, Davvi Girji

Stor norsk-samisk ordbok. Dáru-sámi sátnegirji. Kárášjohka, Davvi Girji 2000

Láhkasanit - Laksanasto. 2005. Mánngus. Sámediggi, Anár

Lukkari, Toivo ja Heikkiarmas Lukkari (1992): *Šattut Sámis*. Kárášjohka, Davvi Girji

Magga, Ole Henrik: *Gielladikšun*. Mánngus. Guovdageaidnu, Sámi allaskuvla

Magga, Tuomas (2002): North Saami and majority languages. – Endre Mørck ja Tuomas Magga (doaim.): *Samiska i ett nytt årtusende* s. 130–132. Köpenhamn, Nordiska ministerrådet

Magga, Tuomas (2004): Dárogiepla preposišuvdnaráhkadusaid jorgaleapmi. – Inger Marie Gaup Eira, Johanna Ijäs ja Ole Henrik Magga (doaim.): *Juho-Niillasa 70-jagi beaivái*. Sámi dieđalaš áigečála 1/2004 s. 43–53. Guovdageaidnu – Romsa, Sámi allaskuvla – Sámi Instituhtta – Romsa universitehta Sámi dutkamiid guovddáš

Nielsen, Konrad (1979 [1926–1929]): *Lærebok i lappisk (samisk)* Bind I. Grammatikk. Oslo, Universitetsforlaget

Nielsen, Konrad (1979 [1932–1962]): *Samisk (lappisk) ordbok*. Vol I–IV. Oslo, Universitetsforlaget (Eandalitge systemahtalaš oassi.)

Sammallahti, Pekka (1990): *Dihtorsánit*. Ohcejohka, Girjegiisá

Sammallahti, Pekka (1989): *Sámi-suoma sátnegirji. Saamelais-suomalainen sanakirja*. Ohcejohka, Jorgaleaddji Oy

Sammallahti, Pekka (1998): Sátnegoalloseapmi ja čállinvuohki. – *Tearbmasymposia raporta* s. 35–42. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Svonni, Mikael (1998): Hupmágo oktage sámegeiela čuođi jagi geahčen? Giellamolsun vai giellaseailluheapmi – eavttuid ja miellaguottuid gažaldat. – Vesa Guttorm (doaim.): *Giellačállosat* III s. 96–106. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Utsi, Egil / Mákke Jovsset Egel (1984): *Dearvvasvuođa- ja sossialsuorggi sánit ja dadjanvuogit*. [Tana], Jår' galæd'dji Å/S

Utsi, Egil 1986: *Anatomiia*. [Tana], Jår' galæd'dji Å/S

Vest, Jovnna-Ánde 2005: *Sámi synonymat*. 2. preanttus. Anár, Sámediggi

Interneahtta:

<http://www.sami.uit.no/aigecala/callinravvagat.html>. Čállinrávvagat. S. 8–32 ja 88–92.

<http://www.giella.org/artikkel.aspx?Aid=1837&Mid1=1080&back=1>

<http://www.samit.no/termer.htm>

<http://www.risten.no>

<http://www.vnk.fi/toiminta/kielipalvelut/fi.jsp>

<http://www.divvun.no>

Suomagillii

<http://www.kielikello.fi/index.php>